

ТРУДОВЕ ПРАВО, ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Бабіч В.С.

студентка,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ БЕЗРОБІТНИХ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Станом на сьогодні Україна перебуває в умовах повномасштабної війни, розпочатої російською федерацією, внаслідок якої мільйони українців були змушені покинути свої домівки та втратили роботу, діяльність тисяч підприємств паралізована. Як наслідок, виникло надмірне зростання безробіття, особливо серед молоді, яке негативно відображається на всій економіці країни та може стати загрозливою для нашої країни в разі неприйняття термінових заходів. У зв'язку з цим, вітчизняне соціальне законодавство пристосовують до умов, що склалися, з'явилися новели у правовому регулюванні соціального захисту. Як слушно зауважують науковці, що соціальне законодавство спрямоване на формування соціальної безпеки як стану захищеності соціальних інтересів особи при настанні соціальних ризиків та охоплює весь спектр правовідносин, які стосуються надання соціальних допомог різним верствам населення, їх соціально-економічної підтримки та створення належних умов для їх життєдіяльності [1, с. 97], в тому числі і безробітних. Відтак, існує потреба в належному й ефективному захисті соціальної безпеки безробітних в Україні, про що свідчить велика кількість проблем у соціально-трудовах правовідносинах, що потребують комплексного наукового аналізу.

Для того, щоб висвітлювати актуальні зміни, варто проаналізувати допомогу по безробіттю у загальному, у тому числі одноразову її виплату для організації безробітними підприємницької діяльності, що надається застрахованим та незастрахованим особам, визнаним у встановленому порядку безробітними. Так, безробітним вважається особа віком від 15 до 70 років, яка через відсутність роботи з ряду причин не має заробітку або

інших передбачених законодавством доходів як джерела існування, готова та здатна приступити до роботи.

Щодо розміру та тривалості допомоги по безробіттю, згідно з частиною першою ст. 23 Закону «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» [2], застраховані особи, визнані в установленому порядку безробітними, страховий стаж яких протягом 12 місяців, що передували реєстрації особи як безробітної, становить не менше ніж шість місяців за даними Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, мають право на допомогу по безробіттю залежно від страхового стажу. Розмір цієї допомоги визначається у відсотках до їхньої середньої заробітної плати (доходу), визначеної відповідно до Порядку обчислення середньої заробітної плати (доходу) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.09.2001 р. № 1266, а залежно від страхового стажу обчислюється у відсотках відповідно до років. Допомога по безробіттю не може перевищувати чотирикратного розміру прожиткового мінімуму, для працездатних осіб, встановленого Законом.

Оскільки законодавство змінюється відповідно до умов, які складаються в Україні, у зв'язку з карантом 2020 року, Постановою № 217 від 08.04.2020 «Про мінімальний розмір допомоги по безробіттю на період карантину» на період дії карантину та протягом 30 календарних днів після його закінчення було встановлено мінімальний розмір допомоги по безробіттю, який становить 1000 гривень.

Людям, які опинилися в таких умовах, потрібна фінансова допомога, яка була запроваджена у вигляді одноразової виплати у 6500 гривень деяким категоріям працівників. Пізніше почала надаватися допомога переселенцям, які стали на облік.

21 квітня 2022 року Верховною Радою України було ухвалено закон, яким спрощується процедура отримання статусу безробітного та призначення допомоги по безробіттю під час війни [3]. Метою даного закону є врегулювання процедури оформлення статусу безробітного з урахуванням воєнного стану. Цим законом передбачено надавати статус зареєстрованого безробітного без вимог, що застосовуються за звичайної процедури, внутрішньо переміщеній особі, у якій відсутні документи, виплачувати допомогу по безробіттю без особистого відвідування безробітними центрів зайнятості, не позбавляти статусу безробітного та здійснювати виплату допомоги по безробіттю особам, які перебувають на

тимчасово окупованих територіях або на яких проводяться бойові дії, та які не мають можливості відвідувати центри зайнятості або спілкуватися з працівниками таких центрів; надавати фінансову допомогу для організації підприємницької діяльності безробітним особам, які виявили таке бажання тощо.

Важливо зазначити, що українці, які оформили статус безробітного та виїхали за кордон, втрачають можливість отримання допомоги з безробіття після перебування за кордоном понад 30 календарних днів.

Крім того, для стимулювання процесу прийняття внутрішньо переміщених осіб на роботу, право на компенсацію мають роботодавці, які працевлаштовують зареєстрованих безробітних з числа внутрішньо переміщених осіб за направленням центру зайнятості по строковому договору, за яких така компенсація не виплачувалась іншому роботодавцю. Хоча цей закон є не повністю продуманим, адже недобросовісні роботодавці можуть працевлаштовувати ВПО для компенсації, а через короткий час їх звільняти. Тому потрібен контроль за цією схемою компенсації.

Підсумовуючи вищезазначене, необхідно зазначити, що у зв'язку з війною в Україні відбувається спрощення процесу отримання допомоги з безробіття. Також запроваджуються виплати для різних категорій працівників, внутрішньо переміщених осіб та роботодавців, яку пропонують роботу. Хоча зазначені рішення є недостатніми для забезпечення соціального безпеки окремих категорій осіб, але в умовах воєнного стану соціальний захист безробітних не залишається невирішеним.

Список використаних джерел:

1. Малюга Л.Ю. Юридична природа соціального законодавства України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки.* 2018. Вип. 4. Том 1. С. 96–98. URL: <http://mail.center-social-law.com/handle/123456789/147?locale=ru>
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття : Закон України від 2 березня 2000 року № 1533-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>
3. Верховна Рада прийняла в цілому Закон щодо деяких питань функціонування сфер зайнятості та загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття в період воєнного стану. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/222080.html>